

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Posamezna številka po K 1.20. Za neorganizirane 80 — K, za naročnike v inozemstvu 100 — K letno.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petil-vrstlo. Priloge slanejo poig poštne še 50 K.

Telefon uredništva
štev. 812.

Za oznanila je plačati od enostolpne petil-vrste, če se tiska enkrat . . . 1 K 50 vin.
" " " dvakrat . . . 1 " —
" " " trikrat . . . 1 " 80 "
za nadaljnja izvršenja od petil-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštne.

IV. D.: Po volitvah v višji šolski svet.

Volitve v višji šolski svet so končale s sijajno zmago za UJU.

Dvoje skupin si je stalo pri volitvi nasproti. Prvo skupino je predstavljalo Udruženje Jugoslov. Učiteljstva, ki združuje učiteljstvo na strogo stanovskem in strokovnem programu, poudarjajoč stanovski interes kot prvi in glavni ter zapostavljajoč temu interesu interese politične pripadnosti in razlike v kulturnem naziranju učiteljstva. Drugo skupino predstavljajo voditelji Slomškove Zveze, ki združuje učiteljstvo na programu politično strankarske pripadnosti, poudarjajoč politično pripadnost in krščansko svetovno naziranje kot glavno udružujočo silo ter vrhovno svoje načelo, katerega podvrača strokovne in stanovske interese.

Ideja, da naj bi se učiteljstvo organiziralo na podlagi politične pripadnosti in svetovnega naziranja je doživela pri volitvah v višji šolski svet silen poraz, med tem ko je ideja, da morajo pri stanovskih in strokovnih vprašanjih stopiti razlike politične pripadnosti in svetovnih naziranj v ozadje, doživela pri volitvah sijajno zmago.

Za stanovsko politiko in načela Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva se je izreklo 2338 članov učiteljstva, za stanovsko politiko voditeljev Slomškove Zveze pa komaj 477 članov učiteljskega stanu.

S tem je že izrečena sodba in je izraženo mnenje učiteljstva, kakšno stanovsko politiko naj vodijo naše stanovske organizacije in njih zastopniki.

Udruženje Jugosl. Učiteljstva združuje na temelju svojega programa učiteljstvo, ki pripada raznim političnim strankam, tako Jugosl. Dem. Str., Nar. Soc. Str., Sam. Kmetjski Str., Soc. Dem. Str., Komunistični Stranki in deloma tudi Slov. Ljud. Stranki in ki je različnih svetovnih naziranj; pri njega stanovski politiki so stanovski in strokovni interesi prvi glavni in edino merodajni ter ne povprašuje po politični pripadnosti in svetovnem naziranju učiteljstva pri reševanju stanovskih in

strokovnih vprašanjih, temveč jih reši neoziraje se na to vedno tako, kakor to zahtevajo interesi stanu in šole, ter narodne prosvete. Zastopniki in voditelji Slomškove Zveze so pa v svoji stanovski politiki v vseh zastopih dokazali, da so strogi eksponenti svoje politične stranke in podvračajo stanovske in strokovne interese zahtevam in načelom politične stranke, često proti interesom stanu, šole in narodne prosvete.

Volitve v višji šolski svet niso torej zgolj formalnega pomena, da se na podlagi njih dokaže moč in disciplina organizacij, ampak so tudi načelnega pomena, ker gre tu tudi za načelno vprašanje stanovske politike. Ogromna večina učiteljstva se je z volitvami v višji šolski svet izrekla za to, da bodimo pri reševanju stanovskih in strokovnih vprašanjih samo učitelji in ne politični strankarji ter nam morajo biti stanovski in strokovni interesi prvi in najvišji, za katere se hočemo boriti pri vsaki stranki, da jih uveljavimo.

To načelo je pridobilo UJU sijajno zmago pri volitvah v višji šolski svet.

Učiteljske zastopnike v višjem šolskem svetu ni torej smatrati za politične strankarje, kakor je politična javnost tolmačila izid volitev v višji šolski svet, ampak za odločne borce naših stanovskih interesov in za borce napredka šole in narodne prosvete proti mogočim nakletom od katerekoli strani in proti reakcionarstvu, izključujoč vsekako oportunistično politiko.

Načela in program organizacije ter stališče organizacije v važnejših načelnih vprašanjih so točke, s katerimi imajo zastopniki vezane roke: njih demokratično poslovanje in lojalnost do volilcev pa zahteva vednega kontakta z vodstvom organizacije.

Program, na podlagi katerega so bili izvoljeni — da so jim stanovski in strokovni interesi prvi in edini pri presoji strokovnih vprašanj — pa daje tudi manjšini možnost in jamstvo, da se s polnim zaupanjem lahko obračajo do njih, ker jim bo pravično in objektivno stališče edino merilo pri presoji stanovskih in strokovnih vprašanj tudi gotovo v personalnem oziru.

Zmaga UJU pri volitvah v višji šolski svet je torej tudi zmaga načelne važnosti, ker nam znači odstranitev političnega strankarstva iz naše stanovske politike, za kar se je izreklo 84 odstotkov učiteljstva.

FRANJO LOVŠIN:

Vzgoja državljske zavednosti.

Gospod urednik, dovolite, da izpregovorim v »Tovarišu« nekaj svojih misli o razvijanju državljske zavednosti v duhu narod, edinstva, kot zahteva 16. člen ustave, ki ga konstituenta gotovo sprejme nespremenjenega, kakor ga je stiliziral ustavni odbor.

Nečem kritikovati tega člena, to prepustim kritikom, ki se mogoče z njim ne strinjajo, izpregovoriti hočem le nekoliko o naši bodoči nalogi.

Leta 1918., ko se je predrla vrzel na solunski fronti, se je združilo troje plemen SHS v jedno slobodno državo brez vsakega tujega okvira. Ta plemena so bila, kakor nas uči zgodovina, pred tisočletji ujedinjena, kot narod po dušni konstituciji, po jeziku, po svojem slovanskem značaju, po svojih idejah in po svoji veri, akoravno niso nastopali v skupni državi. Ta tri plemena pa so v dobi bojevanja za svojo slobodo in pozneje v robstvu mnogo izgubila v svoji skupnosti. Rim in Carigrad sta nas razdružila versko. Nemci, Madjari, Italijani in Turki so nam vsilili svoje ideje. Turki so celo podali novo božanstvo. Spremenil se je v nesklad naš skupni značaj in skupne ideje, vsled česar trpi naša skupna duševna konstitucija.

Mi imamo pred seboj državno telo, čigar člani so se na zunaj zjedini v jedinstveno državo, a v notranjosti, v nas samih, pa je prvotno ujedinjena duševna konstitucija vsled prej omenjenih razlogov zrahlana.

Nemci in Madjari, a gotovo tudi Italijani računajo s sigurnostjo ravno vsled naše duševne zrahlane konstitucije, na katero so delali stoletja, da rodi naš razkol tudi razpad naše države.

Da se ta njih srčna želja ne uresniči, je vsakega posameznega Jugoslavana

dolžnost, posebno še vzgojitelja, da spravi zrahlano duševno konstitucijo vseh treh plemen spet v prvotni sklad ujedinenega naroda.

Jugoslovansko učiteljstvo je storilo, razen par separatistov, prvi korak k ujedinenju s tem, da je stopilo v mogočno zvezo UJU, ki odbija vse one razdirajoče in lažnjive ideje, ki se porajajo pri vsakem rojstvu novih držav.

Tudi pri nas letajo kot ponočne večšče od posameznika do pojedinca, ali kot votkovi v ovčjih kožah — fanatiki in haluciniranci, ki so, ali vsled svojega egoizma ali vsled sovražstva proti tesni spojitvi vseh treh plemen v edinstveno državo najhujši sovražniki naše države. S prevratnimi idejami sejejo nezadovoljstvo v dušo nerazsodne množice, da ž njihovimi laži idejami podjarmijo dušo nerazsodne mase v svrhu svojih prokletih namer. Tem fanatikom se hoče, da se poigrajo z usodo našega zedinjenega naroda. Dolžnost države in vsakega posameznega državljana je, da se zajezi tok tem skrajno prevratnim idejam.

Ko sem čital knjigo Gust. le Bona: »Psihološki zakoni razvoja narodov«, sem posebno mislil na naše zjedinenje. Vprašal sem se, bo li naše zjedinenje trajno. Odgovoril sem si z da, ker so dani za to vsi pogoji.

Gustav le Bon stavi tri pogoje za ujedinenje. Prvi pogoj je, da plemena, ki stopijo v medsebojno rodno zvezo, niso prerazlična po številu. Drugi pogoj, da se ne razlikujejo preveč po svojih značajih. Tretji pogoj, da so dolgo časa pod vplivom istih okoliščin.

Prvi in drugi pogoj sta nam, po mojih mislih, dana. Tretji pogoj je odvisen od naše spravljalivosti in strpnosti. Zato je čisto umestno, da sta spravljalivost in strpnost v ustavi uzakonjeni.

Od nas je torej odvisno, hočemo li biti narod, ki živi v slobodi, ali pa plemena, ki garajo, dokler ne izginejo s površja zemlje v tujem suženjstvu.

Še žive v nas skupne moralne in intelektualne lastnosti slovanske duše. Potreba je le odstraniti ono robsko moro in tuji balast, ki so nam ga vsilili naši tlačilci.

LISTEK.

Koncert učit. pevskega zbora.

Že lansko leto smo slišali o uspešnih tega nanovo osnovanega pevskega zbora na koncertih po Jugoslaviji. Pretekli četrtek pa je nastopil prvič javno v Ljubljani. Naravno, da je slavno ime pevskega zbora moravskočeških učiteljev mikalno in vzpodbudilo tudi naše učiteljstvo k ustanovitvi svojega zbora, kar prav z radostjo pozdravljamo. Seveda je sedanji zbor šele pri začetku dela in ga čaka še dolgo, s trnjam posuta pot, do umetniškega viška izvajanja prej omenjenih zborov. Vendar pa že sedaj kaže zbor v izbiri inteligentnega glasovnega materiala in v svoji vztrajnosti, da gotovo doseže kmalu svoj ideal. Želeli bi zboru še nekaj fundamentalnih basov, sopran mora ublažiti svojo ostrino, altu manjka nižine, tenorji pa so razmeroma dobri. Zbor je v celoti zvočen, discipliniran, sluša dirigenta na zvočen, semtertam sicer niso bili brezhibni, kar bi pa morda šlo na rovaš manjiranemu fraziranju, katero se je preživelo.

lo. Pretirano razsekavanje melodične črte uniči glasbeno misel in vsled tega izgubi najboljša zborovska skladba na učinkovitosti. Čas pa bo ublažil to in bo privedel petje učiteljskega zbora do harmonične enodušnosti. Pevovodja Juvanc dela z veliko ljubeznijo in umevanjem, otrese pa naj se pri nas tradicionalnih pevovodskih manir.

Koncert je obsegal skladbe učiteljev skladateljev Adamiča, Juvanca in Pavčiča ter Risto Savina in Ant. Nedveda. Adamič je bil zastopan s starejšimi in novejšimi deli. »V snegu« je itak priljubljena in mnogokrat peta. »Da sem jaz ptičica«, katerega ljubkega zbora so peli le prvo kitico dvakrat, dasi bi bilo bolje odpeti vse tri kitice. Prvič se je menda izvajala šaljiva »Vsaneh« ter precej kočljivo »Ljubljansko polje«. Novejšega datuma so pristno narod. značaja šaljiva »Ne maram tebe«, katero so na hrupen aplavz morali ponoviti, globoko občutena »Če ti neboš moj« in za izvajanje ne posebno lahka, »Kdor je truden naj gre spat« ter vriskajoče poljansko kolo »Zbiraj se, zbiraj lepi zbor«, ki se je moralo na zahtevo občinstva tudi ponoviti. Pavčičeva »Kaj ve misli« je efektivna točka naših boljših mešanih zborov,

kot tudi starodavna Nedvedova »Nazaj v planinski raj«. Moški zbor je pokazal svojo silo v domorodno navdušeni Juvancovi »Slovenski zemlji«, katero je hotela publika slišati še enkrat. Istega skladatelja mešani zbor »Izgubljeni cvet« je srčkana pesmica, ki bi še bolj ugajala, da ni v srednjem krasnem delu moški zbor melodijsko s pavzami preveč raztrgal. Prvemu in zadnjemu delu »Izgubljenega cveta« ter Adamičeve »Ne maram tebe« bi pa privoščil več živahnosti.

Solistovske točke je absolvirala g. Jelica Vuk-Sadarjeva z njej lastnim umevanjem prednašanih skladb. Skladbe Rista Savina se nam ne zde posebno globoke. Plavanje iz tonalnosti v tonalnost je vzrok, da se kažejo brez okostja ter poslušalcu ne zapuščajo zadovoljivega utisa. Najti skrivnosti tonalnosti je božji dar. Solistinjo je spremljala gđč. Cepudrova diskretno in dostojno.

Pevovodji g. Juvancu so poklonili lovorjev venec s trobojnico, g. Vuk-Sadarjevi in njeni spremljevalki pa šopka cvetic.

Zbor šteje le okoli 50 pevcev, dočim bi lahko štel trikrat toliko, ako bi učitelji pevci in učiteljice pevke dejansko zapo-

čeli kulturno delo. Zboru želimo mnogo vztrajnosti, kajti kjer je vztrajnost je tudi uspeh.

Z. P.

IV. D.:

Publikacije Slov. Šol. Matice.

Nimam namena pisati ocene publikacijam, ki nam jih je za zadnje leto dala Slovenska Šolska Matica in prepustim oceno »Popotniku«. Pečati se hočem s Slovensko Šolsko Matico bolj v organizacijskem oziru.

Slovenska Šolska Matica razpošilja za zadnje leto pravkar štiri knjige, in sicer:

1. Pedagoški Letopis, XVIII. zvezek;
2. Dr. Ljudevit Pivko: Telovadba, I. snopič — po Tyršovem setavu;
3. Fr. Fink: Posebno ukoslovje slov. učnega jezika;
4. J. Dimnik: Upravni odbor, imenik društvenikov in zaznamek izdanih in založenih knjig Slov. Šol. Matice.

V dvajsetih letih je izdala Slovenska Šolska Matica 69 knjig, med njimi zelo mnogo takih, ki bi sicer le s težavo za-

telji in ustal bo prenovljen ujedinjen narod brez očitnih plemenskih razlik.

Da razvijemo državljansko zavednost v duhu narodnega edinstva, nam se je v prvi vrsti treba poglobiti v proučevanje psihološke konstitucije našega jugoslovanskega naroda.

Na proučevanju duševne konstitucije naroda temelji uspešna vzgoja mladine v smislu državljanske zavednosti. To proučevanje sloni na medsebojnem spoznavanju, ki naj bo bratsko, prožeto z ljubavjo in medsebojnim spoštovanjem, brez hltmbe, brez zahrbtnosti in brez oholosti. Režimo rak rano najprej vsak na sebi in bomo v prvi vrsti sami sebi najstrožji sodnik. Svojih vrlin ne precenjamo in ne iščimo pezdin v očeh brata, dokler ne odstranimo bruna iz svojih oči.

Zgodovina nam pa bodi mati vzgojiteljica. Kot vzgojiteljica podajamo zgodovino vzgojno. Pokažimo mladini, kam je Slovene vodila sloga in kam jih je pahnila nesloga. Primerov imamo baš v naši jugoslovanski zgodovini dovolj, da svarimo mladino pred prevelikim zaupanjem v tujce. Vzgojimo mladino, da bo samozavestna, nje volja jaka, da bo požrtvovalna in neustrašna za dobrobit države. Vzbudimo v otroški duši vso energijo do poleta.

Zapalimo že v otroško dušo plamen državne edinstvene ideje, kajti ideje preobrazujejo značaj in vodijo svet v bodočnost. Pomagajmo mladini, da udeležuje svoje zmožnosti, da zadobi oblast nad samo seboj. Vadimo jo v vztrajnosti, marljivosti in da spoštuje obstoječe postavbe in zakone. Ne ta ki vzgaja mladino, da ruši, ampak ta, ki jo vzgaja, da stavi, da zida, je pravi mojster vzgojitelj. Mladina je še nerazodna, zato naj ne ruši, dokler ne zna na ruševinah postaviti novega tempelja kulturi. Tem potom vzgojimo v potomstvu trden in enak značaj, ki je merodajen za posameznika in za skupnost naroda.

Ta značaj naj bo v čistem soglasju naroda in edinstvene države. Zato moramo odstraniti vsa nesoglasja, ki so znaki pod tujim pritiskom nastalih plemen.

Poklonimo se vsi veliki sili edino spašujoče ideje:

»Le v slogi Jugoslovan uživa svobode dan!«

Nov mladinski list.

V želji, da nudimo možnost učvrstitve misli o edinstvu, bratstvu, ljubezni in slogi zedinjenih delov našega naroda v dušah najmlajšega brstja našega naroda ter da se na ta način vzgoje nova in te ideje popolnoma se zavedajoča pokolenja, sem odločil, da se ustanovi otroški list s temi smernicami v zalozbi Ministrstva Prosvete. Ime listu bo »Naš List«.

List ne bo sledil tej svoji nalogi z posebnim poudarjanjem in podčrtavanjem omenjene misli. To tudi ni potrebno. Tako zdrava ideja, kot je edinstvo našega naroda, ne potrebuje vsiljevanja našemu narodu in njegovi mladini. Pač pa moramo, preživljajoči dobo različne vzgoje, vplivov, razmer in težinj, usmeriti vzgojo naše mladine v določen tir ter pripraviti mlade, z razkrojnimi vplivom še nedotaknjene duše naše mladine, da v njih vzkljuje enake težnje in čustva. Te težnje in ta čustva naj bodo v bodočnosti varen temelj narodnemu edinstvu v medsebojni ljubezni dosežaj vedno razdvajanih delov našega naroda.

Zato se bo pri urejevanju tega lista obračala največja pažnja zdravi in lahki

gledale beli svet, ker bi težko našle založnika, kljub temu, da velja učiteljstvo za enega najboljših odjemalcev na našem književnem trgu. Založniki računajo vedno s širšim krogom odjemalcev kot je učiteljstvo samo.

Od leta 1901. je preorala Slov. Šolska Matica mnogo ledine na našem domačem pedagoško-literarnem polju in nam je poleg pedagoško-znanstvenih knjig izdajala tudi mnogo praktičnih knjig za šolsko uporabo učiteljstva.

Kljub velikemu pomenu in kulturnemu delovanju ni našla Slov. Šol. Matica pri bivši državni upravi toliko milosti, da bi prejela vsaj malenkostno podporo od vlade v lažje izvrševanje svojih visokih namenov. Vzdrževalo jo je slovensko učiteljstvo samo, iz svoje sramotno nizke plače, zato je temveč ponosa lahko v njem, da si je vzdržalo poleg okrilja svoje organizacije do danes tudi ta svoj kulturni zavod. Enako z našo bivšo državno upravo so korakala naša učiteljska, ki so seznanjala učiteljski naraščaj z vso obširno nemško pedagoško literaturo, niso pa našla potrebe in časa, da bi vsaj opozorila učiteljski naraščaj na ta naš stanovski kulturno-pedagoški zavod ne-le,

zabavi, pristopni otroški duši, ki more koristiti doma in v šoli roditeljem in učiteljem kot pomožno čtivo. Tudi v tem se bo list razlikoval od dosedanjega načina urejevanja otroških listov in sicer v toliko, da ne bo prinašal slabih poskusov in začetniška dela, temveč le izbrane stvari prave književnosti, naravno jasne in pristopne otroški duši. Pri večjih slovanskih in drugih naprednih narodih na zapadu je ta književni način urejevanja otroških listov že davno upeljan in se je pokazal kot zelo vpliven na priroden in zdrav razvoj razumnosti, estetičnega čustva in smisla za čistost in lepoto jezika pri otrocih in sicer od ljudske šole pa do nižjih razredov srednjih šol.

Da se pri urejevanju lista zagotovijo te smernice, sem določil za urednika temu listu našega uglednega književnika in rodoljubnega pesnika Stevana Beševiča, nekdanjega sourednika Zmajevoga otroškega lista »Neven«.

Ta razpis naj se sporoči vsem učiteljem in učiteljicam v področju posameznih šolskih okrajev potom njihovih nadzornikov in naj se pojasni važnost ustanovitve takega lista ter naj jih se pozove, da se z vneto zavzemo za razširjenje lista, ker le tako bo list mogel dosežati svojo nalogo.

Umevno je, da pričakujem predvsem od šolskih nadzornikov, da bodo v pravem razumevanju svoje dolžnosti in važnosti tega lista tudi osebno delovali na to, da se vse to čim bolj izvrši.

Minister Prosvete, **Pribičević**, l. r.
V zvezi z razpisom Gospoda Ministra Prosvete z dne 25. svečana t. l. ON Št. 6690 se Vas obvešča:

1. Da je »Naš list« namenjen učencem ljudskih šol in dijakom nižjih razredov srednjih šol;

2. Da bo izhajal enkrat mesečno, tudi za časa počitnic, na 16 straneh večje osmine z eno- ali večbarvnimi slikami ter z napevi;

3. Da je cena listu 48 kron (12 dinarjev) letno, do konca tega leta pa le 36 kron (9 dinarjev). Naročnina se sprejema najmanj za pol leta, za letošnji letnik pa do konca leta 36 kron (9 dinarjev);

4. Da je treba pošiljati naročnino upravnistvu »Našega Lista« — Pop Lukina ulica št. 14 — Beograd;

5. Da je treba za vsako šolo naročiti vsaj toliko iztisov, kolikor je razredov;

6. Da je treba skrbeti, da si imovitejši učenci in učenke naroče list za siromišne toda dobre učence pa naj dobrovoljno plačajo naročnino njihovi bogatejši tovariši, odnosno dobrotniki šole, ali pa naj naročnino za take učence plačuje šola iz svojega šolskega sklada.

Po naredbi Ministra Prosvete, Načelnik splošnega oddelka, **L. R. Knežević**, l. r.

JOSIP GORIŠEK:

Humkov in Jeranov načrt za geometrijo in geometrijsko risanje na meščanskih šolah.

(Humkov načrt v »Učit. Tov.« št. 8 iz leta 1919. — Jeranov načrt v »Popotniku« št. 1.—3 iz leta 1921.)

G. prof. Jeran je v »Pop.« objavljenem učnem načrtu izrazil svoje trdno uverjenje, da je ravno geometrija na naših šolah prava pastorka. Če ne rečem drugega, naj povem le, da je ta sodba preuranjena. Imeli smo le dve meščanski

da bi ga vsaj malo seznanila z našo domačo pedagoško literaturo.

Pač so se danes te razmere nekoliko izpremenile! Naši Slovenski Šolski Matici se odpira malo boljša bodočnost. Zelo izdatno ji je priskočila ljubljanska in beograjska vlada na pomoč, priznala je nje pomen in jo gnotno podprla, da ji ne bo potreba sprejemati le del, ki ji jih več iz zavednosti in interesa do stvari naklanjajo pisatelji, ampak bo na podlagi te podpore lahko tudi razvila konkurenco na polju pedagoško-literarnega delovanja.

Ob našem programu smo vedno vstrajali pri načelu, da je dolžnost države podpirati naše kulturne pedagoške zavode in institucije ter naše pedagoške liste.

Dasi je razširjena Slov. Šol. Matica najboljše v Sloveniji, ni pozabila, da ji je dolžnost podpirati kulturno tudi šolo in naše stanovske tovariše v neodrešeni domovini in obsega v seznamu še vedno Idrjo, medtem ko moramo z obžalovanjem konstatirati, da pogrešamo Goriške in Trsta, ki sta bila poprej dobra in zvesta odjemalca Slov. Šol. Matici. Lepo se razširja Slov. Šol. Matica tudi na univerzitetne oddelke in srednješolske zavode

šoli. Kar se tiče krške meščanske šole, moram kot bivši učenec strokovnjaka tov. Humka to sodbo odločno zavrniti. O sedaj ustanovljenih meščanskih šolah pa tega tudi ni mogoče trditi, o tem se treba preje uveriti.

Imamo torej dva načrta. Prvi je krajši, drugi obširnejši, ker našteva več podrobnosti.

Ali ima učni načrt res dvojni namen? Po mojem mnenju je njegov glavni namen, da označi snov in red, v katerem jo je obdelati.

Drugo vprašanje — kako? — pa je stvar metodike, ki se stalno izpreminja in izpopolnjuje, to bi jaz ločil v posebnem metodičnem načrtu.

I. razred.

Humek zaznamuje snov »Prostorski tvori in prostorske veličine« (veličine je napačen izraz — pravilno izražamo količine).

Ta označba je presplošna, kajti ona vsebuje sploh vso geom. snov, vsled česar je treba podrobneje navedbe. Jeran je krenil na to pot, toda njegov načrt za prvi razred je pretesen. Simetrijo in izreki o skladnosti trikotnikov se obravnava še v I. razredu. Škoda, da ni tov. Humek svoje podrobneje razdelil, ker bi vsled svoje mnogoletne izkušnje lahko podal snov, ki jo je mogoče v posameznih razredih obdelati. Jeran ima izmed teles na prvem mestu kocko, potem kvader in kroglo.

Ali naj res najprej obravnavamo kocko? Iz življenja za življenje.

Katero uporabne predmete — razuñ telesnih mer — najdemo v življenju v obliki kocke?

Izrek »od posebnega k splošnemu« — ni brezjemen veljaven, kajti ne smemo prezreti pravila »od znanega k neznanemu, od lažjega k težjemu«.

Kvader je otrok gotovo preje videl kakor druga telesa. Razne škatlice je imel preje, kakor pa je mogel videti v šoli pri rač. pouku kocko. Držeč se pravila »od enostavnega k sestavljenemu« — bi morali pritrditi onim, ki menijo, da je najenostavnejše telo krogla. Morali bi torej pričeti s kroglo. Pomisliti pa moramo, da imamo mnogo enostavnih pojmov, ki jih moremo pojmovati le s posredovanjem sestavljenih — laže umljivih, zaradi umljivih sestavin.

Poleg tega ločimo geometrijska telesa od onih, ki jih obravnava naravoslovje. Naravoslovju je telo vsaka stvar (ki zavzema prostor), v geometriji pa je telo od vseh strani omejen prostor.

Prostor je nekaj preveč abstraktnega in se torej ne moremo takoj baviti z njim. Ali je to res? Ali je ploskev na telesu manj abstraktna? in vendar jo obravnavamo kot prostorsko količino. Ali ne vidim ravno tako jasno prostor v zaboju, loncu itd., kakor ploskev na telesu?

Še bolj jasno ga vidim, kajti zaboj lahko napolnim, njegov prostor lahko izkoristim.

Proti čemu se pregrešim, če podam učencem takoj prvo geom. uro pojem prostora? Ali morda zato, ker sem pričel z abstraktnim? Kako naj pridem iz abstraktnega v abstraktno?

Iz konkretnega grem v abstraktno, da me ono popelje nazaj v konkretno, če smem reči, da so geom. telesa konkretna, kajti jaz ne poznam v življenju nikakega telesa z imenom »kvader«, ampak je s tem imenom označena le neka oblika, a oblika je vedno nekaj abstraktnega, po-

vzetega iz konkretnih teles, ki imajo najrazličnejša imena.

Pokličem več učencev (7—9) ter jih pozovem, naj sedejo v klop (ki je n. pr. namenjena 3 učencem). 5 ali 6 se jih stisne v klop, a ostali stoje. Na vprašanje, zakaj ne sedejo, povedo, da nimajo prostora.

V konkretni klopi je zmanjkalo abstraktnega prostora. Kaj storiti?

Vzamem več drugih primerov, kjer zmanjka prostora.

Predmetom dam življenje. Z našo pomočjo se deloma odstranijo, ostale pa odstranimo v mislih.

Otrokom ne dela težav, misliti da ni ničesar okrog nas. Tudi vidimo, da na mesto odstranjene klopi lahko postavimo drugo klop, ali mizo itd. Tu spoznamo, da prostora ne moremo odstraniti.

Človek, najpopolnejše bitje na zemlji, izkorišča predmete. Vzglede imam dovolj na razpolago. Učencem stavim vprašanje: »Ali moremo istotako poljubno izkoristi prostor?«

Mladina se deli v dva tabora. Eni menijo, da s prostorom ne moremo poljubno razpolagati, drugi — teh bo navadno manj — so nasprotnega mnenja.

Prihodnjo uro imam prijetno nalogo, učence uveriti, da s prostorom lahko razpolagam.

Pripravim si iz kartona pravokotnike, ki jih rabim pri tvorjenju kvadra. Poleg tega imam celo polo kartona, ki ga postavim med učence in sebe ter mu dam ime stena. V mislih gradimo steno dalje na vse strani — v neskončnost.

Kdo ima več prostora, jaz ali učenci. Takoj povedo, da vsak enako, t. j. eno polovico, to umeti otrokom na tej stopnji ne dela težav.

Isto naredim s poševno in vodoravno steno ter vidim, da vsaka stena prostor razpolavlja. Vzajem manjšo steno (osnovno ploskev ležečega kvadra). V mislih si tudi to povečamo v neskončnost, kar je imam v roki, je del stene. Potem jemljem ostale stene (plašč kvadra) ter jih prilepljam k prvi, končno dodam še krovno steno. Kvader je dovršen.

Stene so nam služile kot meje ter jih odslej tudi tako imenujemo. Meje obdajajo prostor, ki je med njimi in kar je v tem prostoru, ne more ven, kajti omejen je od vseh strani. To je geometrijsko telo.

Ali so učenci že videli, telo te oblike? Vsak otrok jih zna naštevati. Opeka, zaboj itd. ima to obliko, zato lahko dam pojmu s tem bistvenim znakom (oblika opeke ali zaboja) — ime »kvader«.

S fem sem si odprl pot v obširno snov geometrije, na da bi se bal, da me učenci ne razumejo. Temu sledi opazovanje telesa itd.

Ker so učenci videli, kako je kvader nastal, ga znajo takoj napraviti, kakor hitro morejo uporabljati risalne priprave. Rokotvornost pride takoj v poštev: Modeliranje iz ilovice je lažje nego napraviti to telo iz lepenke.

Kako bom razvil kocko? Polég kvadra jo postavim na mizo. Ime je učencem že znano. Mi jo le primerjamo s kvadrom. Najdemo isto, le nekaj znakov je novih — enaki robovi, enake mejne ploskve. Pravokotniki z enakimi stranicami — kvadri. Če te kvadrata skladam drugega vrh drugega, vidim, da so enako veliki — skladni. Otroci naredo kocko.

Po Jeranovem načrtu je tretje telo krogla. Ali naj res takoj preidem na kroglo?

v Sloveniji, tal je pa našla že tudi v Dalmaciji, Zagrebu in v Srbiji.

Članov šteje danes 2132, kar nikakor ne moremo smatrati kot končno dosegljivo število in kaže to na indolenco, ki se vlada napram Slov. Šol. Matici med učiteljstvom. Če preračunamo seznam članov, pogrešamo posebno mlajših učiteljev in učiteljic na posameznih šolah. Konstatirati pa moramo, da najdemo med člani učiteljstvo vseh strank in kulturnih naziranj, kar znači, da v Slov. Šol. Matici ni bil zanešen ogenj strankarskega razkola; na drugi strani pa, da je Slov. Šol. Matica znala varovati s svojimi publikacijami značaj strogo kritične znanstvene institucije ter je s tem ovračala vse strankarske predsodke do nje. Želimo ji te poti tudi v bodočnosti!

Stvarna, kritična in znanstvena presoja bi bilo prvo spoznanje k skupnosti stanovskih interesov, kljub različnosti nazorov.

Od letošnjih publikacij moramo posebno pozdravljati dr. Pivkovo »Telovadbo« — po Tyrševem sestavu in njegov učni načrt za telovadbo v Letopisu, kakor smo lani z veseljem pozdravljali zvezek Skrbstvene vzgoje.

Ne mislimo se spuščati v nivo strankarskih vod dnevnice politike, ki je iz upejljave Tyrševega sestava v naše šole napravila politično strankarsko vprašanje, povdarjamo pa prepotrebno reformo in enotno ureditev telovadnega pouka za vso državo.

In temu je dr. Pivko s svojo knjigo ustregel! Učiteljstvo danes zbira po tozadavni literaturi, potreba je nadomestiti staro z novim in ker je vzgojeno samo po večini še vedno po starem, se mora potruditi samo, da se poglobi v nove metode, v nov sestav, v novo terminologijo itd.

Skrbstvena vzgoja nam je izpopolnila vnanjo organizacijo našega šolstva in nam podala smernice za isto, dr. Pivkova Telovadba nam odpira notranjo reformo enega dela pouka v šoli.

In da je Slov. Šol. Matica pravi forum za take spise, nam dokazuje dejstvo, da se publikacije najbolj razširijo potome med učiteljstvom, ki je prvi faktor in jedro vsake šolske reforme, ki se hoče v državi upeljati.

Krogle iz lepenke ne morem napraviti. zato bom raje opazoval še piramido, ki jo vidijo na sliki, ko se v zgodovini uče o Egipčanih. Tudi to delo naredi.

Valj so mnogokrat videli, tudi tega naredi. Ker krogle iz lepenke ne morem narediti, zato sučem krog okrog premera. Krožnica opiše krogolino površje. S tem najlepše pokažem, zakaj je krogolino površje od središča povsod enako.

Če na premer, ki ga uporabljam kot os, narišem pravokotno premer ter raznobarvne tetive — vidim vzporednike, ko krog sučem.

Preden sem na ta način opazoval kroglo, moram poznati krog in tega sem dobil na valju. Če bi ga povzel iz kroglice, zato da bi z njim pokazal, da je krogolino površje povsod enako oddaljeno od središča, si mislim da bi napravil napako, kakor logičar s krožnim zaključkom.

Z razdelitvijo snovi se bomo bavili na sestankih, ker na vsak način moramo postopati enotno vsled tega, ker učenci prestopajo iz ene šole na drugo. Poleg tega moramo ugotoviti, kaj spada v tretjo skupino, kaj v drugo, kajti o tem odločajo včasih činitelji, ki stvari ne razumejo.

Geometrijsko risanje je predmet tretje skupine. Ker pa se geometrija in geometrijsko risanje ne moreta ločiti, naj uči ta predmet učitelj tretje skupine. Izjema bi bila mogoča v dekliških razredih, ker imajo le 1 ted. uro za geom. in geom. risanje. Pa tudi ta izjema ne bi bila na mestu, če bi šol. oblast upoštevala, da je namen risanju končno uporaba pri ž. r. delih, česar pa ne bo gojil učitelj. V dekliških razredih se mora pri risanju upoštevati geom. in prostoročno risanje ter treba zato posebnih načrtov, s čimer naj se bavijo učiteljice in ne učitelji.

Ko bomo imeli določene učne načrte, bo g. prof. Jeran kot strokovnjak-metodik napredku mešč. šolstva mnogo koristil, če bo priobčil metodična navodila ali izdal metodične knjige. Za njegov trud mu bomo hvaležni.

Načrt za preizkušnjo učne usposobljenosti na pomožnih šolah.

Člen 1.

Pravico do namestitve za učitelja (ico) na pomožnih šolah prejme učitelj (ica) z dovršenim usposobljenostnim izpitom za pouk na teh šolah.

Člen 2.

K temu izpitu imajo dostop strokovni učitelji, učitelji in učiteljice ljudske šole z usposobljenostnim izpitom za ljudske šole in dvoletno teoretično in praktično pripravo na ljudski šoli. Od teh dveh let naj kandidat najmanj eno leto deluje na pomožni šoli.

Člen 3.

Za izvrševanje strokovnega izpita je ustanovljen v okviru izpraševalne komisije za ljudske in za meščanske šole v Ljubljani poseben izpraševalni odsek za strokovni izpit pomožnošolskega učiteljstva.

Ta odsek sestoji:

- iz predsednika izpraševalne komisije za ljudske in za meščanske šole;
- iz voditelja pomožne šole;
- iz šolskega zdravnika (psihiatra);
- iz učitelja(ice) pomožne šole;
- iz ravnatelja gluho-nemnice (ali njegovega namestnika).

Člen 4.

Rok za ta strokovni izpit je isti kakor za ljudske in za meščanske šole.

Člen 5.

Prijave k preizkušnji je treba poslati tri mesece pred razpisanim rokom odseku izpraševalne komisije.

Prijava obsežaj:

- svojeročni opis kandidatovega življenja;
- izpričevala o dosedanjih izpilih;
- dokazilo, da je kandidat najmanj eno leto poučeval na pomožni šoli;
- zdravniško izpričevalo.

Člen 6.

Preizkušnja je teoretična (pismena in ustna) in praktična.

Člen 7.

Pismeno nalogo vroči kandidatu predsednik izpraševalne komisije, kandidat pa jo izdelal z navedbo virov ter došle izpraševalni komisiji 14 dni pred določenim rokom ustnega in praktičnega izpita.

Člen 8.

Ustna preizkušnja se izvrši deloma na podstavi pismene naloge ter obseza nauke o vzgoji in pouku slabonadarjenih otrok glede na splošno vzgojeslovje in

ukoslovje. Poleg tega mora kandidat dokazati svoje znanje:

a) v psihologiji in njenih stranskih panogah, v psihopatologiji, v psihologiji otroške duše, v sestavi in delovanju čutov (čutnic), o zdravih in bolnih možganih in živcih sploh, o psihofiziologiji govora, o važnejših govornih napakah in o metodi njih odprave;

b) v metodiki vseh učnih predmetov, o sestavi pomožne šole, o učilih in samoučilih pomožnošolskega pouka;

c) v zgodovini in slovstvu pomožnega šolstva;

č) v vprašanih skrbstvene vzgoje.

Člen 9.

S praktičnim nastopom dokaže kandidat, da je zmožen poučevati na nižji in višji stopnji pomožne šole.

Člen 10.

Na podstavi opravljenega izpita se kandidatu izda usposobljenostno izpričevalo za pouk na pomožnih šolah, ki obseza oceno pismenega izdelka, praktičnih nastopov in teh-le predmetov:

- psihologije in pedagogike;
- somatologije, psihopatologije in higijene;
- psihofiziologije govora, fonetike, govornih hib in metode njih odprave;
- zgodovine in slovstva pomožnega šolstva;
- skrbstvene vzgoje.

Usposobljenostno izpričevalo podpisajo predsednik in člani komisije.

Člen 11.

Izpit se sme ponavljati le enkrat, in sicer ne pred potekom enega leta.

Člen 12.

Pred izpitem je plačati kolkovino za izpričevalo v znesku 2 dinarjev in izpitno takso v znesku 40 dinarjev.

V Ljubljani, dne 21. marca 1921.

Deželna vlada za Slovenijo.

Poverjenišvo za uk in bogočastje.

Vodja poverjenišva: dr. Skabernè, s. r.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ »Savinjsko učiteljsko društvo« zboruje v četrtek, 21. t. m. ob 2. uri popoldne na Gornjskem. Dnevni red: 1. Zapisnik, 2. Dopisi, 3. Učni načrti iz zemljepisja in zgodovine. (Poročevalci določeni na zadnjem zborovanju.) 4. Predlogi. — Po zborovanju se vrši pevka vaja. Tovariši in tovarišice, ki imajo četrti zvezek Žirovnikovih narodnih pesmi, naj ga prinesejo seboj.

Predsednik.

+ »Smarsko-rogaško učiteljsko društvo« je zborovalo sredj marca v Šmarju pri Jelšah. Krasno, že res pomladansko vreme je privabilo tovariše in tovarišice na sestanek v prav lepem številu. Bilo nas je ravno 45 članov in gostov — torej odsotnih le ena desetina družtvenikov, ki so se pa večinoma pismeno opravičili.

V svojem otvoritvenem govoru se tov. predsednik spominja pred kratkim časom umrlega blagoga in ljubeznivega tovariša Ivana Debelaka. V znak sožalja in iskrenega sočutja se zborovalci dvignejo s sedežev. Lepo posmrtnico je prinesel o ljubem pokojniku naš »Tovariš«, pa tudi »Nova Doba« se ga je spomnila v podlistku. Bodi mu časten in trajen spomin.

Vesel »dobro došel« zakliče novim članom tov. Burdianu, Pišekovi in Fraskovi, ki so došli med nas iz tužnega Korotana.

Prisrčno pozdravlja tov. soproge Burdianovo, Pogačnikovo in Dobnikovo, ki so kot gostinje posetile zborovanje. Novoporočenemu parčku »Leo in Marija Dobnik« pa bilo sreče in blagoslova!

Tovariš tajnik prečita zapisnik zadnjega društvenega zborovanja tu.

Predsednik naznanja izstop tovariša Čeha, ki je stopil v pokoj. Z ozirom na dopis o zborovanju »učit. društev iz bivše spodnje Štajerske«, omeni tov. Šumer, da »Zveza« teh društev sedaj ne obstoji več! Priporoča se članom naročitev »Učnih listov« za učenje srbohrvaščine. Tovarišicam se zelo priporoča vstop v »kolo slovenskih sester« z mesečnim prispevkom 1 dinar. Imenovano društvo je zborovalo pred velikonočnimi prazniki v Ljubljani ter se je sestanka udeležila tov. Marica Lavračeva.

Iz letnega poročila tajnika razvidimo, da je naše društvo zborovalo v preteklem letu 5 krat ter so bila vsa ta zborovanja dobro obiskana. Radi odsotnosti nekaterih članov naj se tudi pri nas vpelje neka evidenca — vsaka »pika« brez tehtnega opravičila naj seveda tudi nekaj stane!

Poročilo naše marljive tovarišice blagajničarke nam pojasni, da je bilo v lanskem letu dohodkov 8405 K in izdatkov 7634 K, torej je prebitka 771 K. Računska preglednica sta našla račun v redu ter se skrbni blagajničarki izreče zahvala in zaupnica.

Članarina se določi na letnih 260 K brez »Slovenske Matice«, ki znaša za člane mesečno 1 dinar.

Enoglasno se voli iz društvene blagajne v spomin vrlih tovarišev † Dobnik — † Debelak znesek 300 K za Učit. konvikt. Sklene se prispe-

vati za nagrobni spomenik nepozabnemu tovarišu Dobniku. V svrhu pobiranja tozadevnih prispevkov naj se izvoli poseben odbor. Se sprejme in priporoča, da se naj isto izvrši kmalu in zanesljivo.

Nato je sledila volitev novega odbora ter se je isti sestavil sledeče: predsednik Tomo Kurbus, podpredsednik Simon Glinšek, tajnik Miloš Verk, namestnik Fran Segar, blagajničarka Ivanka Zupančičeva, odborniki: Šumer, Sekirnik, Ukovičeva in Lavračeva, rač. pregledniki: Plhak in Zidar, poročevalce Franjo Pogačnik.

Posebno živahna debata se je razvila o sestavi učnih načrtov za zemljepisje in zgodovino.

Smernice v tem pouku sta nam podala t. Burdian in Šumer. V tem oziru se sklene napraviti v kratkem sestanek posameznih referentov v St. Vidu.

Končno smo določili še dan prihodnjega zborovanja, ki se vrši dne 5. maja na dični Siatini. Na zdar! — Franjo Pogačnik.

+ Kamniško učiteljsko društvo je zborovalo v sredo dne 6. aprila 1921 ob 10. uri popoldne v šolskem poslopu v Domžalah. Navzočih je bilo 37 društvenikov. Zborovanja se je udeležil tudi g. nadzornik Matko Kante in tovariš Emil Adamič iz Ljubljane.

Tovariš predsednik Tomo Petrovec pozdravi, navzoče in otvarja zborovanje z naslednjimi besedami:

Čenjeno tovarišstvo! Ko otvarjam današnje zborovanje, Vas vse skupaj srčno pozdravljam. Še posebej pa pozdravim g. nadzornika Kante. Njegova prisotnost nam spričuje, da nam hoče biti to, kar nam je že prvič obljubil, namreč tovariš, prijatelj in svetovalec. Pozdravljam tudi tovariša Emila Adamiča, ki nam bo na današnjem zborovanju predaval o razmerah v boljševiški Rusiji. Eno izmed najtehtnejših vprašanj je danes prosvetno delo učiteljevo izven šole, o katerem se bomo danes natančneje razgovarjali. Pogrešam pa še veliko število društvenikov. Nekaj jih je, ki se vsled oddaljenosti ali bolezni ne morejo udeležiti zborovanja, drugi pa se naših zborovanj ostentativno ne udeležujejo. Upam, da se to v prihodnje zboljša in da bomo na prihodnjem zborovanju pozdravili vse tovarišice in tovariše našega društva. S tem preidem k drugi točki dnevnega reda in to je tajnikovo poročilo.

Nato prebere tovarišica tajnica Gizela Ušeničnikova zapisnik zadnjega občnega zbora, ki se odobri.

Tovariš predsednik pove, da je došel od »Zdraviliškega doma« dopis, ki potrjuje prejem deleža. Kar se tiče katastra omeni, da se kataster do sedaj še ni mogel sestaviti in prosil g. nadzornika, da bi pomagal pri sestavi katastra. Nadalje prebere brzojavko tovariša Janka Tomana, ki se vsled bolezni svoje soproge ni mogel udeležiti zborovanja in pozdravlja vse zborovalce.

O blagajniškem stanju poroča tovarišica Ela Tavčar. Njeno poročilo se vzame na znanje.

Prihodnja točka dnevnega reda je referat tovariša Antona Germeka o prosvetnem delu učitelja izven šole. Z veliko pozornostjo je sledilo zbrano učiteljsvo besedam predavatelja.

Zelo zanimivo je bilo tudi predavanje tovariša Emila Adamiča o razmerah, ki so vladale v bivši carski Rusiji in v kakršnih se nahaja današnja boljševiška Rusija.

Po dokončanih predavanjih izreka tovariš predsednik priznanje in zahvalo obema predavateljema.

Pri slučajnostih se razvije živahna debata z ozirom na predavanje o prosvetnem delu učitelja izven šole. Geslo vsakega tovariša in vsake tovarišice naj bodo besede g. nadzornika: **Bodimo narodni in narodovi učitelji!**

Tovariš Germek predlaga, naj se osnuje odsek, katerega delo bo določitev smernic glede prosvetnega dela izven šole. V ta odsek se volijo z vzklikom tovariši: Anton Germek, Anton Kristof, Ivan Šmajdek in tovarišice: Pavla Bergant, Antonija Škerle in Ela Tavčar.

G. nadzornik predlaga nadalje, da bi se osnoval odsek za sestavo podrobnega učnega načrta za zemljepis in zgodovino. V tem odseku so: g. nadzornik Kante, tovariši: Rajko Božič, Rudolf Knez, Albin Smole, Anton Turk in tovarišici: Ana de Tomi in Gizela Ušeničnikova.

Kdaj se bo vršila seja tega odseka, bo naznanil g. nadzornik.

Prihodnje zborovanje kamniškega učiteljskega društva bo meseca maja v Kamniku. Datum se bo naznanil v »Učiteljskem Tovarišu«.

Ker ni nobenega predloga več, se zahvali tovariš predsednik še enkrat obema predavateljema in zborovalcem ter zaključi ob 2. uri popoldne zborovanje.

Zahvala.

Predsednik deželne vlade za Slovenijo gosp. dr. Vilko Baltič, je povodom prireditve koncerta »Ljubljanskega učiteljskega pevskega zbora« daroval »Učiteljskemu konviktu« znesek 400 K.

Za to blago naklonjenost se mu podpisana v imenu »Ljubljanskega učiteljskega pevskega zbora« in »Učiteljskega konvikta« najtopleje zahvaljujeta.

V Ljubljani, dne 9. aprila 1921.

Jakob Dimnik, Ferdo Juvánc, blagajnik Učit. konvikta, pevovodja.

Iz Jugoslavije.

— Popravek. V 15. vrsti 4. odstavka mojega članka: »UJU in politično-strankarske ter kulturno-bojne učiteljske organizacije« se je vrinila prav neljuba uskovna pomota in sicer se mora glasiti sledeči stavek: »Vsaka taka naziranja so gola domnevanja, nazori ali mnenja, pred vsem fantomi, kakor vse, kar ne izvira iz lastnega spoznanja stvarnosti« tako-le: »Vsaka taka naziranja so gola domnevanja, nazori ali mnenja, pred vsem fantomi, kakor vse, kar ne izvira iz lastnega spoznanja stvarnosti.« K. Kveder.

— Končni izid volitve treh zastopnikov ljudsko- in meščanskošolskega učiteljsva v višji šolski svet. Zastopniki: Luka Jelenc, ravnatelj mešč. šole v Ljubljani 2338 glasov, Anton Gnus, šol. ravnatelj na Dolu pri Hrastniku 1106, Janja Miklavčičeva, šolska voditeljica v Kranju 1224, Ivan Štrukelj, nadučitelj na Viču 477, Fran Lovrec, nadučitelj v Podčetrtru 458, Albina Sarkova, učiteljica v Ljubljani 2, Fortunat Lužar, nadučitelj (viš. š. sv.) v Ljubljani 1, Antonija Stupčeva, ravnateljica dekl. m. šole v Mariboru 3, Anton Hren, nadučitelj v Studencih pri Mariboru 8, Peter Močnik, šolski voditelj na Tolstem vrhu 1, Engelbert Gangl, viš. š. nadzornik 8 (neveljavno), dr. Ivan Karlin, vladni tajnik 8 (neveljavno), Albina Golobova, ravnateljica II. dekl. m. š. v Ljubljani 2, Dragotin Humeč, ravnatelj deš. mešč. šole v Mariboru 22, Marija Jurjevčičeva, učiteljica v Ligojni 3, Pavel Kunaver, strok. učitelj v Ljubljani 7, Martin Matko, nadučitelj v Novem mestu 7, Ferdo Marolt, profesor na učiteljski šoli v Ljubljani 1 (neveljavno), Lovro Serajnik, nadučitelj v Prihovi 1 in Josip Šerbec, učitelj v Slovenjgradcu 1 glas. — Namestniki: Dragotin Humeč, ravnatelj mešč. šole v Mariboru 2333 glasov, Ant. Hren, nadučitelj v Studencih pri Mariboru 1117, Matko Martin, nadučitelj v Novem mestu 1232, Štefan Firm, nadučitelj v Ormožu 456, Marija Jurjevčičeva, učiteljica v Ligojni 457, Marija Godčeva, učiteljica v Limbušu 5, Pavel Kunaver, strokovni učitelj v Ljubljani 3, Fran Lovrec, nadučitelj v Podčetrtru 5, Franc Skulj, učitelj v Ljubljani 8, Julij Slapšak, šol. voditelj v Mostah 9, Ivan Štrukelj, nadučitelj na Viču 4, Alojzij Schechel, učitelj v Št. Joštu 1, Albin Schmidt, učitelj v Dobrni 1, Janja Miklavčičeva, šol. voditeljica v Kranju 9, Anton Gnus, šol. ravnatelj na Dolu pri Hrastniku 11, Luka Jelenc, ravn. mešč. šole v Ljubljani 9, Marija Stupčeva, glavna učiteljica v Ljubljani 2, Karel Kočar, nadučitelj v Canhovi (Prekm.) 1, Antonija Stupčeva, ravnateljica mešč. šole v Mariboru 3, Fran Tomažič, nadučitelj v Mariboru 1, Albina Sarkova, učiteljica v Ljubljani 3, Teodor Valenta, šol. ravnatelj v Ljubljani 1, Franc Trost, učitelj v Ljubljani 1, Engelbert Gangl, viš. š. nadzornik 1 (neveljavno), Dragotin Kveder, ravnatelj mešč. šole v Ptuj 2, Rudolf Pečjak, učitelj v Ljubljani 1 glas. — Število praznih glasovnic 17, število neveljavnih glasovnic 4. — Od 10 šolskih vodstev so določeni glasovnice na volilni odbor po določenem terminu.

— Zmaga naše liste ne da slovenčevemu dopisniku mirnega spanja. V petkovi številki z dne 8. t. m. se tolaži, da so dobili Slomškariji toliko glasov kolikor jih sami niso pričakovali. Je povsem razumljivo, da je bilo teh premalo, če pomislimo, da so lovili glasove kar na dve plati: potom svojih oficijelnih okrožnic in potom znanih letakov, s katerimi so pri volitvah nadkrilili sami sebe. Mi se s svojimi nasprotniki o tem ne bomo prerekli. Privoščimo jim, da bi tudi za bodoče čase dobili vselej tako število glasov, ki bi bilo — proti njihovemu pričakovanju!

— Uvedba »Matičnega lista« in »Izkaza o šolskem napredku«. Višji šolski svet je odredil z odlokom z dne 24. marca t. l. št. 3745, da se namesto dosedanje »Šolske matice« in »Kataloga« uvede s pričetkom šolskega leta 1921/22. enotna tiskovina »Matični list«, namesto dosedanjih »Šolskih naznanil« pa se uvede z istim rokom knjižica »Izkaz o šolskem napredku«. To velja za vse osnovne šole, ki sodijo v področje višjega šolskega sveta. Obe tiskovini se uvedeta, počenši s šolskim letom 1921/22., stopnjema, t. j. za vsako prihodnje šolsko leto le za novo vstopivše oziroma za nove šoloobvezne učence in učenke. Za vso ostalo mladino osnovnih šol ostanejo do konca njih šolske obveznosti v veljavi še sedanje tiskovine. Potrebne izpremembe v dokončnem šolskem in učnem redu oziroma v izvršilnih predpisih uveljavi z naredbo poverjenišvo za uk in bogočastje v Ljubljani.

— Zvišanje pristojbin za usposobljenostne izpite. Poverjenišvo za uk in bogočastje je zvišalo pristojbine za usposob-

ljenostne izpite tako, da znaša odslej pristojbina za ljudske šole 100, za meščanske šole 150, za specialne izpite pa 60 kron. Te nove pristojbine veljajo počeni s pomladnim terminom 1921.

V izpraševalni odsek za strokovni izpit pomožnošolskega učiteljstva v izpraševalni komisiji za ljudske in meščanske šole v Ljubljani je imenovalo poverjenike štvo za uk in bogočastje za člana **Fraňa Grma**, ravnatelja gluhošolske v Ljubljani, za namestnika pa **Ljuba Dermelja**, strokovnega učitelja istotam.

Opcija učiteljev. Opcija učiteljstva ljudskih in meščanskih šol, je višji šolski svet odločil, da stalno nastavljenim učiteljem v Sloveniji ni potreba optirati za našo državo. Glede začasno nameščenih pa ni glede tega optiranja nič omenjeno. Samo po sebi pa se uneje, da začasno nameščen učitelji morajo optirati, če niso bili že dosedaj v našo državo pristojni, odnosno, če hočejo še nadalje v naši državi službovati.

Slov. Šolska Matica. Knjige za leto 1920 so dotiskane in se že razpošiljajo. Tekom aprila jih dobe vsi poverjeniki. — Odbor SSM, se je sestel dne 23. marca 1921 v Ljubljani. Bili so navzoči vsi člani odbora razen opravičenega g. Koširja in dr. Kovačiča. Odbor je vzel poročila predsednika in blagajnika z odobravanjem na znanje in odobril zapisnike. Podpora ministrstvu za prosveto, poverjenstva za uk in bogočastje in zdravstvenega odseka za Slovenijo je omogočila, da je blagajnik poplačal vse ogromne tiskovne stroške, tako da SSM sedaj nima dolgov. Za leto 1920 je odbor zvišal pisateljske honorarje na 500 K od tisk. pole, za leto 1921 je pa določil, da se ima plačati pisateljem po 1000 K od pole. Odbor je odobril ponatis »Učnega načrta za telovadbo« iz Letopisa za 1920 (500 izvodov), ki bo na razpolago po 4 K izvod. Odobril je izdajo brošure »Dramatsko pesništvo«, ki jo je spisal dr. Pivko za porabo na srednjih šolah in učiteljskih (izvod po 6 K) in sklenil izdati H. Družoviča »Črtice iz zgodovine glasbene umetnosti« (od F. Finka »Zbirko šolskih zakonov« I. ter prevrata do konca 1920). Prvi del Bežkovega »Vzgojeslovja« je izdala SSM v ponatisu. Odbor je naročil dr. Ozvaldu, da spiše do pomladi 1922 krajšo in modernejšo učno knjigo o dušeslovju za učiteljska in sklenil naprositi dr. J. Bežjaka, da spiše po istih načelih »Vzgojeslovje« za učiteljska. Uredništvo Letopisa za 1. 1921 je prevzel dr. Ozvald. Poleg Letopisa izidejo 1921: 2. del Telovadbe (Pivko - Schaup), Zemljepis Jugoslavije in po možnosti še Pouk v osnovnem razredu (Fink). »Zgodovino slovenske književnosti« za ljudske šole spiše E. Gangl.

Usposobljenostne poizkušnje za slovensko stenografijo na srednjih in njih sorodnih šolah se bodo vršile v četrtek dne 28. aprila 1921 in po potrebi tudi naslednje dni na I. državnih gimnazijih v Ljubljani. Začetek osmih izpraševalne komisije.

Iz Prekmurja. (Dopis.) Mnogo se govori in piše o našem Prekmurju ter kritiki od vseh strani. Ali od same kritike se razmere ne bodo izboljšale. Res je, da se je že mnogo na bolje obrnilo, odkar je prišlo sem večje število zavednega uradništva in učiteljev, ki gladita pot do boljše bodočnosti. V tem trudapolnem delu pa tukaj najbolj pogrešamo poštene zabave ali boljše rečeno duševnega razvedrila. Oddaljenosti vasi in slabe prometne razmere ovirajo vsako skupno kulturno delovanje. Toda tudi temu bi se našla pot iz te težkoče. Učiteljstvo v Bogojini je na primer s pomočjo svojih prijateljev priredilo dne 3. aprila t. l. gledališko predstavo »Domen«, sp. Jurčič-Česnik, narodno igro s petjem v petih dejanjih, z namenom, da najde v tem svojo zabavo ter na ta način privabi v svoj krog še druge tovariše in tovarišice in prijatelje iz sosednjih krajev. Namen predstave je bil tudi, da se tudi domače ljudstvo privede do smisla za slovensko narodno dramatiko. Namen je bil po večini dosežen. Igra se je nepričakovano dobro posrečila. Vsi igralci so izvajali svoje vloge s pravo resnostjo in vestnostjo. Tudi ljudstvo, ki še prave slovenske narodne igre ni videlo, je tokrat pokazalo veliko zanimanje, zlasti pri drugi predstavi, ki se je vršila pri dan pozneje. Od več sosednjih krajev je prihajalo občinstvo k predstavam, le učiteljstvo je zastopal samo eden, vasi bi enega ali drugega že samo krašno vreme in dva družnjaka vabila na kratek izlet v sicer živahno Bogojino. Čisti dobiček je bil namenjen šolski knjižnici in nabavi slovenskega odra v Bogojini. Ob ugodnem vremenu se igra ponovi v Dobrovniku v nedeljo, dne 17. aprila. Željno pričakujemo kake

prireditve še kje drugod, zlasti v Murski Soboti, kjer se nam je obetalo za 24. maj, že v eni izmed prvih marčevih števil »Učit. Tovariša«. Tako se bomo vsaj spoznali ter s skupnim delom skrbeli za povzdigo Prekmurja.

Tovarišu nadučitelju Janku Tomanu v Moravciah je umrla v Mariboru na mučni boleznij njegov blaga soproga. Pripeljali so jo v Moravce, rojstno vas, kjer so jo v sredo dopoldne položili k večnemu počitku. Tovarišu Tomanu naše iskreno sožalje!

Javen šod »svete vojske« se je vršil, kakor smo poročali, v nedeljo, dne 10. t. m. in je bila veranda »Uniona« nabito polna. Izmed učiteljstva je bil navzoč vseučilišni profesor dr. Oswald, višji šolski nadzornik Fr. Gabršček, profesor Fr. Vadnjal in precejšnje število tovarišev. Poročila sta na shodu med drugimi nadučiteljem Rudolf Horvat in profesorica Štupica. Daljše poročilo priobčimo prihodnji teden.

Za člane glavnega odbora UJU. Minister prosvete je odredil, da dobé vsi oni člani glavnega odbora UJU, ki se uleleže seje dne 24. t. m. v Beogradu, desetdnevni dopust.

Nov referent. V ministrstvu prosvete je postavljen za referenta za meščanske šole Hristofor Svirčević.

Plače profesorjev trgovskih in obrtnih šol. Fkonosko - finacijski odbor ministrov je na predčerašnjih svoji seji sklenil, da se plače profesorjev trgovskih in obrtnih šol izenačijo s plačami profesorjev srednjih šol.

Maturanti in maturantije 1. 1911 ljubljanskega učiteljskega. Letos obhajamo desetletnico svojega romanja. Snidimo se zato o počitnicah, da si pogledamo zopet enkrat v oči in razkrijemo srca! Kje naj bi bilo naše snidenje in kdaj? Nasvete pošljite na moj naslov! Pozdravljeni vsi! — Edi Vidic, Reteče pri Škofji Loki.

Šolska mladina v Bogojini (Prekmurje) je nabrala 200 jajec za pirhe svojim bratom in sestram v neodrešeni domovini. Izkupiček se je poslal Jugoslovanski Matici v Ljubljani.

Prejemki po umrlih učiteljih. V 15. št. »Uč. T.« v notici pod tem naslovom bi se moral glasiti predzadnji odstavek: »in« 3.) potrdilo zapuščinskega sodišča, da se pogrebni stroški in stroški za postrežbo niso mogli kriti z zapuščino.

Članarina in darila za učiteljski konvikt. Ravnateljica Asta Mattanovičeva iz Ljubljane 40 K, ker se ni mogla udeležiti koncerta ljubljanskega učit. pevskega zbora. — Miroslav Repovž iz Ljubljane 20 K. — Vendelin Sadar iz Ljubljane K 4.96. — Grum Rašo iz Ljubljane 1 krono. — Fran Veit z Jesenic 20 K.

Neodrešena domovina.

Hrvatski mladinski list, Učiteljska Zveza v Trstu namerava izdati mladinski list tudi za hrvatsko mladino v Istri. Doslej se je prijavilo že 600 naročnikov. Hrvatsko učiteljstvo je marljivo na agitacijsnem delu, da list čim najbolj razširi med ljudstvo! Le od velikega števila naročnikov je odvisna listova bodočnost. Naročila sprejema tov. Šepić, nadučitelj v Buzetu.

Občni zbor »Učiteljskega društva za Trst in okolico« se je vršil v vrdeški šoli dne 6. pret. meseca. V upravnem letu 1920, je poskočilo število članov od 144 na 160. Predsednikom je bil soglasno izvoljen za tekoče leto tov. Ivan Daneš.

Okrajna učiteljska konferenca za Trst in okolico se je vršila dne 2. aprila.

Mature na tolminkem učiteljsku, ki se je vršila marca meseca, se je udeležilo okoli 30 kandidatov in kandidatinj. Sedem jih je pri izpitu padlo, sedem pa ima ponavljalni izpit čez vso snov, drugi so izdelali.

Prireditve tolminkih učiteljskih. V preteklem mesecu je bilo čitati po časopisu o neki prireditvi v goriškem liceju »Dante Alighieri« pri kateri so sodelovali tudi gojenci slovenskega (?) učiteljskega v Tolminu. Nastopili so z dvema točkama, in sicer so peli Nedvedov zbor »Veseli pastir« in »Po zimni iz šole«. Poleg tega so dijaki nastopili tudi v italijanski opereti (!) »In Riviera«, v delu nekega E. Treliantija. K tej komediji pripominja tržaški »Učit. List«: »Ne vemo, kaj naj pripominimo k takemu načinu vzgojevanja naše krvi. Da trapijo našo deco z opereto, to se pravi: z banalnostjo najhujše vrste, je greh, mimo katerega ne more naša zdrava pamet. Pri vsem tem vzgojnem delu je jasen namen, naše dijake polagoma odtujiti narodu, za katerega bi morali prav za prav delati v svoji zreli dobi. To laži nas zavest, da je naš dijak že toliko zrel in razsoden, da se bo mogel v zdravem ozračju slovenske domovine očistiti vseh vplivov teh novodobnih vzgojiteljev našega naraščanja. In za to očiščenje hočemo poskrbeti tudi mi sami!«

Književnost in umetnost.

— »Ljubljanski Zvon« št. 3 ima tole vsebino: Tone Gaspari: Iz Cikla: »Oblaki«. — Ivo Šori: Zgodbe o nekaterih krščanskih čednostih in ne-

čednostih. — Anton Vodnik: Mogoče... — Dr. Ivan Prijatelj: Duševni profili naših preporoditeljev. — Janko Glaser: Jutro. — Ivan Zorec: Njena ljubezen. — Iv. Albrecht: Epitaf. — Pastuškin: Nova pot. — Dr. Ivan Lah: Prof. Ernest Denis. — Janko Glaser: Nedeljski izletniki. — L. Kuhar: Borba. — Pastuškin: Draga sije. — Dr. France Goršič: Greber kontra Mazovec in Jančigaj. — Alojzij Kadnik: Na Erjavčevem grobu. — Vilko Maz: Verica. — Janko Samec: Pogovor v noči. — Književna poročila. — Kronika. — Nove knjige.

Brezobrestno posojilo Učiteljskemu konviktu.

9. izkaz.

Ambrož Rusjan v Strnišču pri Ptuj 1000 K; Danilka Franketova na Vrhniki 1000 K; Sedem Petričeva na Vrhniki 500 K; učiteljstvo sedemrazredne ljudske šole v Metliki 5100 K, in sicer: Konrad Barle 1000 K, Anda Bevkova 400 K, Jožica Gregorčeva 400 K, Vilko Menard 400 K, Leopold Morela 500 K, Lonica Kustarova 400 K, Berta Uršičeva 400 K, Malči Rusova 400 K, Mici Zakrajščkova 400 K, Joško Zalar 400 K, Marjica Zornova 400 K; 9. izkaz 7600 K; zadnjič izkazanih 152.200 K; skupaj 159.800 K.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Al. Vertes v Murski Soboti. — Vašega prvega pisma nisimo prejeli. Sporočite še enkrat svoje želje na naslov strokovnega tajništva UJU v Ljubljani.

Zvonimir: Članka v tej obliki ne moremo priobčiti.

Ol. Z.: Isto velja za Vaš spis »Zakaj umira« jo itd.

Odgovorni urednik:

Franc Štrukelj.

Last in založba UJU — poverjeništvu Ljubljana.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Štev. 466/1.

Razpis služb v mariborskem šolskem okraju.

Po odredbi višjega šolskega sveta z dne 25. marca 1921, št. 3830, se razpisujejo v stalno nameščenje naslednje učiteljske službe:

1. Na petrazrednici v Jarenini služba za učitelja;
2. na dvorazrednici v Zgornji Sv. Kungoti služba za učitelja in učiteljico;
3. na petrazrednici v Limbušu služba za učiteljico;
4. na petrazrednici pri Sv. Lovrencu nad Mariborom, služba za učitelja in učiteljico;
5. na trirazrednici pri Sv. Martinu pri Vurbergu služba za učitelja in za učiteljico;
6. na enorazrednici pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju služba učitelja-voditelja s prostim stanovanjem, pošta Hoče;
7. na dekliški štirirazrednici v Pobrežju služba za učiteljico;

8. na petrazrednici v Radvanju dve službi za učitelja in dve službi za učiteljico; pošta Maribor I.;

9. na dvorazrednici v Razvanju služba za učiteljico, pošta Hoče;

10. na dvorazrednici v Reki služba za učiteljico, prosto stanovanje, pošta Hoče;

11. na petrazrednici v Selnici ob Dravi služba za učitelja, prosto stanovanje;

12. na deški šestrazrednici v Studencih pri Mariboru štiri službe za učitelje;

13. na dekliški šestrazrednici v Studencih pri Mariboru štiri službe za učiteljice;

14. na petrazrednici v Rušah služba za učiteljico ženskih ročnih del;

15. na šolah v Legnu, Breznu in Pod Velko služba za učitelja ženskih ročnih del z uradnim sedežem v Legnu.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po službeni poti do dne

15. maja 1921

pri dotičnih kraj. šol. svetih, za razpisano službo pod tek. št. 15 samo pri krajnem šolskem svetu v Legnu, pošta Brezno ob Dravi.

Kdor prosi za več služb obenem, mora vložiti za vsako službo posebno prošnjo, opremljeno s službeno razpredelnico.

Okrajni šolski svet Maribor, (oddelek za okolico), dne 9. aprila 1921.

Predsednik: dr. Lajnšic s. r.

Št. 221/II.

Razpis služb.

1. Slov. Bistrica, deška petrazrednica, dve učiteljski službi.

2. Slov. Bistrica, dekliška petrazrednica, služba za učiteljico.

3. Sv. Vencel, dvorazrednica, učiteljska služba.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po službeni poti do dne

15. maja 1921

pri dotičnih okrajnih šolskih svetih.

Maribor, dne 8. aprila 1921.

Okrajni šolski svet slovenjebistriški.

Predsednik: dr. Lajnšic s. r.

Učimo se srbohrvaščine!

V ta namen nam bo najbolje služila dr. Josipa Menceja

Kratka srbska gramatika in čitanka,

ki jo je založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani in se dobiva v knjigarni Učiteljske tiskarne komad po 9 kron.

ČEVLJI najlepše oblike in ČEVLJI najboljše kakovosti

Dragotin Roglič, Maribor, Koroška cesta 19. Telefon 157.

Čenik franko zavoj in poština: veljaven od 1. marca 1921 naprej do preklica.

	črni	rujavi		črni	rujavi
moški, chevreau z robom	K 570—	—	moški, kravina s kopicami in podkvami	500—	515—
„ boks z robom	580—	620—	„ gojzerski hribovci	—	680—
„ boks z robom, polov.	—	600—	ženski, boks z lak-kapico in robom	615—	—
za štrpaco:			„ teletina z robom (štrpaeni)	470—	510—
moški, teletina, brez kopic, okovani	495—	—	„ belo platno: visoki K 410—, polovičarji K 370—, izrezani z zapono K 340—	—	—
„ pitling z robom	—	535—			
„ pitling okovani z žebli	—	535—			
„ kravina z robom	495—	—			
„ kravina brez kopic, okovani z žebli	—	530—			

Po meri izdelani čevlji veljajo 5% več.

Naročila po pošti se izvršijo najvestneje in se odpremi blago isti dan po povzetju.

Za najvestnejšo izdelavo jamčim in prevzamem predčasne defekte v brezplačno popravilo.

Vsi izdelki so najboljše ročno delo iz lastne delavnice.

Učiteljska knjigarna v Ljubljani

priporoča naslednje nove knjige:

Dolina solz E. Gangl, tri enodejanke: I. Dva svetova. II. Dediščina. III. Trpini. Trdo vez. K 18.—

Otroški oder Drugi predelani natls. Sestavila Marica Gregoričeva (Stepančičeva). Igrice za mladino otroških vrtev in ljudskih šol. Broš. K 16.—

H. PODKRAJŠEK: Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte. Broš. 12 K.

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas.

Spisal MIHAEL PRESL, prof. na državni obrtni šoli v Ljubljani, broš. K 14.—